

Ki nevet a végén? Mely ágazatok jártak jól az euro bevezetésével?

Az elmúlt hónapokban egyre inkább a közbeszéd témájává vált az euro bevezetése hazánkban. A Magyar Nemzeti Bank aktívan foglalkozik a kérdéssel és több fórumon is hozzájárul az eurobevezetést övező diskurzushoz. Az MNB elkötelezett az euro sikeres és biztonságos bevezetése mellett. Cikksorozatunkban ezért azt mutatjuk be, hogy az euro bevezetés milyen előnyökkel, hátrányokkal jár a gazdasági élet különböző területein, és hogy mit tanulhatunk az eddigi belépők esetéből.

Az euro bevezetése kezdetben gyors növekedéssel párosult, az alapító országok 2003 és 2008 közötti hat évben átlagosan 2,7 százalékkal növekedtek. Ezután a globális pénzügyi válság, valamint – az eurótól nem független – európai szuverén adósságválság következtében zsugorodtak a gazdaságok a következő hat év átlagában. Ennek megfelelően, amikor ágazati elemzést végzünk csak relatív nyertes és relatív győztes ágazatokat lehet kijelölni, hiszen valamennyi ágazat lassult a válság előtti időszakhoz képest. A legnagyobb relatív „nyertes” a turizmus-vendéglátás volt, ugyanakkor a dél-európai országok esetében számos negatív jóléti következménnyel is járt az, hogy a válságkezelésben nem állt rendelkezésükre az árfolyamcsatorna eszköze. A legnagyobb vesztes a pénzügyi ágazat lett, amely az adósságválság következtében fellépő mérlegalkalmazkodási kényszer miatt szenvedett nagy visszaesést. Cikkünk fő következtetése az, hogy az ágazati folyamatokra nem az euro bevezetése volt hatással, sokkal inkább országspecifikus vagy intézményi tényezők befolyásolták azokat.

A közös európai pénznem bevezetésének előnyeiről és hátrányairól szóló szakmai diskurzusokban általában vesztes, vagy éppen nyertes országokról szokás beszélni.

Ebben egyértelmű kép rajzolódik ki: az északi államok, különösen Németország és Hollandia egyértelmű nyertesei az euro bevezetésének, míg a déli államok – különösen Olaszország és Görögország – pedig egyértelműen a vesztesek között szoktak szerepelni. Ezt a megfigyelést megerősítette például a neves európai kutatóintézet a [CEP](#) is (Centre for European Policy), de ugyanerre a következtetésre jutott az MNB is [tematikus kiadványában](#). De vajon milyen kép rajzolódik ki előttünk, ha egy szinttel mélyebbre, az ágazatok szintjére ásunk le? Milyen ágazatok nyertek az euro bevezetésével? Az alábbiakban ennek járunk utána.

Kik a nyertes és kik a vesztes ágazatok?

Vizsgálati eredményeink értékelésekor természetesen nem lehet megkerülni azt a tényt, hogy Európa egésze szuverén adósságválságba sodródott a 2008-2009-es

pénzügyi válság után, aminek egyenes következménye az, hogy csaknem minden ágazatban romlottak a gazdasági körülmények az euro bevezetése előtti időszakhoz képest. Az alábbiakban azt vizsgáljuk meg, hogy az euro bevezetése utáni időszak átlagos ágazati növekedése (hozzáadott értékben kifejezve) mennyivel volt nagyobb/kisebb, mint az euro előtti időszak átlagos növekedése.

A legnagyobb visszaesést a pénzügyi szektor szenvedte el, amit a 2008-2009-es pénzügyi válságból való lassú kilábalás magyaráz (1. táblázat). A makrogazdasági egyensúlytalanságok miatti megszorítások következtében lassultak a belső fogyasztáshoz, beruházásokhoz szorosabban köthető ágazatok is (kereskedelem, építőipar). Az információ-kommunikáció ágazat esetében az euro bevezetése előtti magas bázis magyarázza a szerény eredményt (az euro bevezetése előtt az éves átlagos 10 százalékot közelítette a medián ágazati növekedés). **A szálláshelyszolgáltatás-vendéglátás ágazatok szenvedték el a legkisebb visszaesést, ugyanakkor ezeknél a tevékenységeknél is vegyes a kép.**

1. táblázat: Az ágazati hozzáadott érték éves átlagos változása az eurozóna csatlakozás után az euro bevezetését megelőző időszak átlagos növekedéséhez viszonyítva (százalékpontban)

	Mezőgazdaság	Feldolgozóipar	Energia és közmű	Építőipar	Kereskedelem	Logisztika	Turizmus	IKT	Pénzügyek	Egyéb szolgáltatások*
AT	-1.7	0.4	-1.3	-1.6	-1.8	-4.0	0.6	-2.8	-3.2	0.3
BE	-1.4	-2.4	-3.2	2.0	1.5	0.7	1.7	-0.8	-7.6	-0.1
DE	2.6	2.7	2.0	-0.1	1.6	-0.6	0.9	-2.4	-3.6	-0.9
EE	-7.1	-2.3	1.4	-0.1	0.7	-0.6	-3.5	6.8	-48.4	-0.6
EL	-0.3	-3.8	-6.9	-10.6	-6.1	-10.0	3.4	-11.3	-5.7	-3.5
ES	-6.6	-5.0	-1.5	-3.8	-0.5	-1.3	-0.5	1.2	-4.6	-1.3
FI	3.3	-4.3	-2.5	1.2	0.6	-2.7	-1.5	-4.9	-4.7	-1.3
FR	-2.8	-1.0	-6.5	0.4	-2.0	-8.3	0.2	-1.3	-0.5	-1.0
IT	-3.4	-0.5	-1.3	-0.7	-0.4	-3.2	-2.0	-6.4	0.6	-3.1
LT	-1.1	-7.3	-0.6	-5.3	-5.3	-0.3	2.8	1.4	-2.4	-6.1
LV	0.8	-0.4	-1.7	-5.4	-8.1	-5.1	-3.2	-6.7	-22.7	-3.6
NL	0.3	-1.5	0.3	-1.5	-3.8	-2.3	-6.2	-12.1	-7.6	-4.8
PT	0.7	-5.0	-5.6	-6.5	-4.3	-2.8	-0.5	-0.3	-10.2	0.9
SI	1.2	-4.7	-1.8	-7.3	-3.1	0.9	-3.2	-8.3	-9.9	-0.8
SK	-8.1	-13.0	-7.9	-12.4	-21.2	5.6	-1.5	-3.0	9.1	-2.5
EA*	-1.6	-3.2	-2.5	-3.5	-3.5	-2.3	-0.8	-3.4	-8.1	-1.9

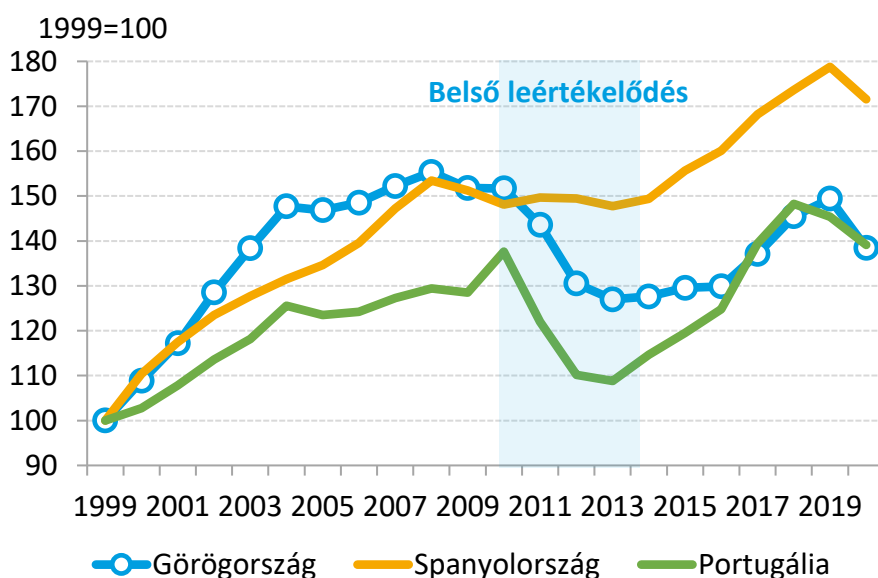
Megjegyzés: Adatelérhetőségi korlátok miatt az Eurozóna csatlakozás előtti évek száma: ágazattól függően 4 vagy 8 év. Eurozóna csatlakozás utáni évek száma: 20. A pozitív értékek gyorsulást jeleznek. Eurozóna medián Írország, Luxemburg, Ciprus és Málta nélkül. * Számtani átlaggal számított eurozóna. ** Egyéb szolgáltatások: szakmai tudományos tevékenységek, adminisztratív tevékenységek, sport és szabadidős tevékenységek, egyéb szolgáltatások (pl. személyi szolgáltatások).

Forrás: Eurostat alapján szerző számításai.

A legnagyobb relatív „nyertes” ágazatnál, azaz a turizmusnál a várakozásokkal ellentétben nem a déli országok tudtak gyorsulni, hanem az északiak (Németország, Belgium, Ausztria, Litvánia). Ez valószínűsíthetően annak köszönhető, hogy ezen országok belső fogyasztásának kedvező alakulásával összhangban élénkült a belföldi turizmus, illetve a vendéglátóhelyek forgalma.

Görögországban a szálláshelyszolgáltatás-vendéglátás ágazat belső leértékelődés kényszerű alkalmazásával volt képes versenyképességét javítani. A drachmához viszonyítva több, mint 30 százalékkal értékelődött fel a „görög euro”, aminek következtében a görög ágazatok jelentős alkalmazkodási kényszerbe kerültek, annak számos negatív jóléti vonzatával együtt. Ennek eredményeként a görög turizmus ugyan gyorsabban tudott növekedni, mint az euro bevezetése előtt, azonban ehhez jelentős belső leértékelődés is kellett, tehát az, hogy az ágazat csökkentse árait és racionalizálja a kiadásait, hogy így legyen vonzóbb célpont a külföldi turistáknak. Hasonló kiigazításon ment keresztül Portugália is (1. ábra).

1. ábra: A szállások árszintje a három déli tagállamnál az euro bevezetése után

Megjegyzés: Harmonizált fogyasztói árindex.

Forrás: Eurostat alapján MNB-számítások.

A mezőgazdaság az átlagnál szintén jobban teljesített, vagyis kevésbé esett vissza az ágazat teljesítménye az euro bevezetése után, mint más ágazatoké. Érdeemes látni, hogy a Közös Agrárpolitika egyik legnagyobb támogatójának – Franciaország – növekedése lassult, míg a német mezőgazdaság teljesítménye javult. Mezőgazdaság terén szintén zászlóshajó országnak számító Hollandia szinten tudta tartani növekedési ütemét.

A feldolgozóipar annak ellenére szenvedett lassulást az euro bevezetése után, hogy ez az ágazat a leginkább export-orientált. Ha az euro valóban segítené az exportcsatornán keresztüli növekedést, szinte minden országnál kedvezőbb növekedési számokat kellene látnunk ebben az ágazatban, mint más ágazatokban, azonban ez azonban nem így van. Az euro bevezetésének egyértelmű nyertese a német feldolgozóipar lett. Korábban a német márkára jellemző felértékelődési nyomást eltűntette az euro bevezetése azzal, hogy Németország legfőbb külkereskedelmi partnerei szintén az eurozónán belüliek, következésképpen a német exportőrök eredményét automatikusan javította az, hogy nem kellett aggódniuk azért, hogy exportáraik csökkennek a külpiacokon.

Nem az eurótól függ az, hogy egy ágazat mennyit tud növekedni, viszont az euro jelentős veszélyforrás is lehet versenyképességi szempontból

Végezetül, a fő kérdésünk irányából foglaljuk össze az ágazati és termékforgalmi adatokból látható tanulságokat, hogy eloszlassunk néhány tévhitet.

1. A nyertes ágazatok egyéb tényezőknek (például intézményi/technológiai vívmányoknak) köszönhetik jó teljesítményüket és nem az euro bevezetésének.

A turizmus-vendéglátás relatív jó eredményében a személyek szabad mozgásából származó előnyök, az általános európai jövedelemszint emelkedése, valamint a diszkont légitársaságok egyre nagyobb piacnyerése valószínűleg többet számítottak, mint az euro bevezetése. A feldolgozóipar példáján pedig az látható, hogy az egységes piac jóval nagyobb előnyöket képes nyújtani a vállalatoknak, mint az euro bevezetése. Ugyan erre a következtetésre jutott a Campbell-Chentsov szerzőpáros is egy [idei tanulmányában](#).

2. Az országspecifikus és makrogazdasági tényezők többet számítanak az ágazat növekedésében, mint az euro bevezetése. Még a külpiacokra termelő ágazatok esetében is igaz az, hogy nem szigetszerűen működnek, azaz teljesítményük függ az adott ország munkaerőpiaci helyzetétől és finanszírozási környezetétől. Az eurozónában ráadásul az országok jellemzően egymással kereskednek, így a gazdasági recessziók gyorsan átgyűrűznek egyik országból a másikba.

3. Az euro önmagában nem ösztönzi az innovációt. A görög és portugál turizmusnál végbement kényszerű áralkalmazkodás példáján látható, hogy egyes szektorok természetes adottságaiktól fogva nem képesek, vagy nem olyan gyorsan képesek termelékenységet növelni abban az esetben, ha egy külső változás hatására hirtelen veszítenek versenyképességükből. Ilyen esetekben kifejezetten veszélyes, ha az árfolyamcsatorna nem képes segíteni az ágazati kilábalást.

4. Az euro bevezetése csak akkor hozhat növekedést, ha a termelékeny ágazatokba jutnak a többletforrások. Az Európai Központi Bank munkatársai rámutatnak, hogy az eurót legkorábban bevezető 12 tagország esetében a termelékenység divergenciájához a strukturális problémákon felül az is hozzájárult, hogy az euro bevezetése után a tőke jellemzően alacsony termelékenységű szektorokba áramlott (például turizmus vagy építőipar). A [tanulmány](#) itt érhető el.

Összességében tehát azt láthatjuk, hogy csak kevés, általában kivételnek számító ágazat esetében javult a hozzáadott érték termelés teljesítmény az euro bevezetése után. A folyamatnak különösen nagy nyertese a helyzetre jól reagáló német feldolgozóipar. A többi ország ágazataira inkább az volt jellemző, hogy nem az euro megléte, hanem technológiai, intézményi, szerkezeti, országspecifikus folyamatok befolyásolták az ágazat növekedését. Az ágazati eredmények megerősítik azt, hogy Németország, illetve Hollandia az euro bevezetésének egyértelmű nyertese.

„Szerkesztett formában megjelent a Pénzcentrum.hu oldalon 2021. szeptember 28-án.”